

# نمونه رایگان قبل از خرید

**بخشی** از جزوه، خلاصه و نکات مهم فرهنگ و تمدن اسلام و ایران

بر گرفته شده از کتاب تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی نوشته محمد مصطفی اسعدی

## فصل اول (مباحث پایه)

اهمیت فراگیری تاریخ فرهنگ و تمدن:

۱- خودآگاهی و خودباوری ۲- جامعه پردازی و جامعه شناسی ۳- دشمن شناسی و دشمن ستیزی

معنای تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی:

واژه **تاریخ** به معنای رویداد یا یک دانش به کار می‌رود و در اصطلاح عبارت است از کشف حقایق سرگذشت پیشینیان و قواعد جاری در حیات آنان.

واژه **فرهنگ** در لغت به معنای شکوه بخشیدن، و در ادبیات کهن ایرانی، ناظر به منش عقلانی و فرهنگ معیار به کار رفته است.

تاریخ و فرهنگ دو عنصر متقابل و تعاملی هستند که به طور جداگانه نمی‌توان آنها را درک کرد. فرهنگ، حاصل از تجربه‌های تاریخی یک جامعه است و تاریخ نیز به طور معنادار بدون فرهنگ قابل تشریح نیست.

فرهنگ از چهار نظام تشکیل شده است: ۱- باورها و نگرش‌ها ۲- ارزش‌ها و گرایش‌ها ۳- رفتارها و آداب و رسوم ۴- نمادها

مسائل فرهنگی امروزه را می‌توان در سه حوزه ردیابی و پیگیری کرد: ۱- نهادها (خانواده، مدرسه، دانشگاه) ۲- محصولات فرهنگی (کتاب، روزنامه، نشریات و نرم‌افزارها) ۳- هنر و رسانه (رادیو، تلویزیون، سینما و فضای مجازی)

واژه **تمدن** در مقابل بدویت است و ارتباط نزدیکی با مفهوم شهر، شهرنشینی و زندگی اجتماعی دارد. این واژه در اصطلاح به معنای نمود حیات جمعی بشر است و متعلق آن گاهی یک سرزمین، یک دین یا یک فرهنگ خاص یا نژاد خاص است.

عناصر پیدایش تمدن:

۱- انسان ۲- فرهنگ ۳- دین ۴- جغرافیا

عوامل ثبات و پایداری تمدن:

۱- امنیت ۲- نظام مندی ۳- تسامح درونی ۴- همبستگی و یکپارچگی ۵- اخلاق و قانونمداری ۶- رفاه نسبی و فشار محدود اقتصادی.

عوامل انحطاط تمدن:

۱- ظلم و تبعیض و بی عدالتی ۲- تجمل گرایی و رفاه زدگی ۳- ضعف قدرت نظامی ۴- رکود علمی ۵- تزلزل بنیاد خانواده.

## اجزای یک تمدن:

۱- سازمان سیاسی ۲- قانون ۳- دین ۴- علم ۵- اقتصاد و صنعت ۶- قوای نظامی ۷- هنر و ادبیات ۸- شهرسازی و معماری.

**نکته:** در میان دیدگاه‌های مختلف درباره رابطه بین فرهنگ و تمدن، دیدگاه «بود و نمود» پذیرفته شده است که براساس آن، فرهنگ، بود و تمدن، نمود آن است.

فرهنگ و تمدن اسلامی در میان دو حوزه تمدنی ایران و روم پدید آمد. بعثت نبوی و پیدایش فرهنگ اسلامی هسته تمدن اسلامی را به وجود آورد. فرهنگ اسلامی عبارت است از:

مجموعه باورها ارزش‌ها و هنجارهای فرازمانی و فراقومی برخاسته از وحی الهی و سیره نبوی که در دوره رسالت بر جامعه بشری عرضه گردید.

## تمدن اسلامی عبارت است از:

حیات جمعی ملل مسلمان، مبتنی بر فرهنگ اسلامی که در ساختاری به نام امت اسلامی بروز یافته است.

## ادوار تمدن اسلامی عبارت است از:

شکل‌گیری، حرکت و پیشرفت، اوج تمدنی، رکود و توقف، تجدید، انحطاط و عصر بازگشت که دوران معاصر است.

زبان اصلی در فرهنگ و تمدن اسلامی عربی است اما محدود به اعراب نیست؛ زیرا هم در سرزمین‌های مختلف گسترش یافت؛ هم متن آن؛ یعنی قرآن مخاطب محدودی ندارد؛ هم ارزش‌های فرهنگی آن، قومیتی تعریف نشده است و هم ملل گوناگون به ویژه ایرانیان در آن نقش داشته‌اند.

## ارکان محور تمدن اسلامی عبارت است:

۱- فرهنگ اسلامی ۲- پیشوایان اسلامی ۳- سرزمین‌های اسلامی ۴- امت اسلامی

**حیات انسانی** همان فرهنگی است که عادت‌ها ذهنیات و خلیات هر جامعه را شکل داده و در واقع همان فرهنگ عمومی است؛ اما **حیات مطلوب** همان نقطه آرمانی است که وضعیت ایده‌آل جامعه را تعریف می‌کند و همان فرهنگ معیار است. فرهنگ در هر مجموعه انسانی از اجزایی تشکیل شده که هر کدام به دیگری وابسته است.

نوع نگاه انسان به خویش و تمام حقایق پیرامونش از جهان هستی پایه‌های فرهنگ وی را تشکیل می‌دهد. در ادبیات دینی این نظام را اصول دین یا «عقاید» می‌شمارند که تقلیدی نبوده و بایستی بر اساس تعقل و استدلال شکل بگیرد.

نظام ارزش‌ها و گرایش‌ها، بر اساس نوع اندیشه و منش فکری انسان، ارزش‌های وی شکل گرفته و گرایش‌های او را تعیین می‌کند. در مقابل میدان نخست که حوزه فکر و ذهن انسان را می‌سازد، نظام گرایش‌ها حوزه عواطف و احساسات او را تأمین و مشخص می‌کند و آنگاه ارزش‌ها و ضد ارزش‌های حقوقی اخلاقی و غیره بر این مدار مشخص می‌شود. نظام رفتارها و آداب و رسوم بر اساس

نوع نگرش و نوع گرایش انسان نظامی از رفتارها در کنش‌های خارجی وی شکل می‌گیرد برای مثال نوع پوشش، نوع گفتار، نوع مصرف و غیره همگی بروز فرهنگ انسان است که بخشی از عناصر ممیزه یک فرهنگ از فرهنگ‌های دیگر می‌باشد.

## فصل دوم (شکوفایی تمدن اسلامی)

فرهنگ و تمدن برخاسته از دین خاتم، در ضعیف‌ترین نقاط تمدنی جهان سر برآورد تا هم مردمان این منطقه و هم مردمان مراکز بزرگ تمدنی در دنیا، معجزه فرهنگی آن را درک کنند و باور کنند که این فرهنگ می‌تواند در ضعیف‌ترین مناطق تمدنی جهان، رفیع‌ترین بنای تمدنی را پدید آورد.

**رویکردهایی که باعث تمدن سازی فرهنگ اسلامی گردید عبارت است از:**

۱- رویکرد معنویت گرا ۲- وحدت گرا ۳- خردگرا ۴- علم گرا ۵- عمل گرا

۶- جمع گرا ۷- نیاز گرا ۸- نظم گرا ۹- پیشرفت گرا ۱۰- آینده گرا

### مهم‌ترین مؤلفه در فرهنگ اسلامی:

توجه به مقوله معنویت بر پایه توحید و خداپاوری است که ناظر به باور ارتباط روحی و قلبی انسان مسلمان با خدا و اولیای الهی و نیز تعهد و مسئولیت‌پذیری وی نسبت به حیات ابدی اخروی تعریف می‌شود.

در فرهنگ اسلامی عقل و خرد انسان، هم وسیله بندگی خداست؛ هم وسیله دستیابی به بهشت و هم وسیله میانه روی و دوری از اسراف است. **وحدت‌گرایی** در فرهنگ اسلامی، در مورد مسلمانان و غیر مسلمانان مصداق می‌یابد.

**نکته:** رویکرد فرهنگ اسلامی نسبت به دیگر ادیان رویکرد تعاملی است، نه رویکرد تقابلی.

### ویژگی‌های فرهنگ اسلامی:

۱- فرهنگ اسلامی علم را ارزش‌گذاری نموده و ضمن تعریف آن، طبقه‌بندی علوم، بیان ارزش فعالیت علمی، کاربرد علوم، آفت‌های علم‌آموزی و گستره علم‌آموزی را تبیین کرده است و عمل انسان ملاک و معیار اعمال نیک و بد انسان معرفی گردیده است.

۲- فرهنگ اسلامی فرهنگی پیشرفت‌گراست و ایستایی را چه در بعد علمی، یا معنوی و چه ابعاد دیگر تجویز نمی‌کند.

۳- رویکرد نیازگرا در فرهنگ اسلامی، در پایبندی به هنجارهای دینی که نیازهای فرد و جامعه را تأمین می‌کند و ارزش‌گذاری تأمین نیازهای مردم و قوانینی که تأمین‌گر نیازها باشد، دیده می‌شود.

۴- جمع‌گرایی در فرهنگ اسلامی، ناظر به توجه به منش اجتماعی و اقدامات و حرکات جمعی است. در این فرهنگ اقدامات جمعی بر فردی اولویت دارد.

۵- آینده‌گرایی در فرهنگ اسلامی ناظر به رفتارهای شخصی، خانوادگی و اجتماعی تعریف شده و مهم‌ترین موضوع در این عرصه مسئله مهدویت و ظهور منجی جهانی است.

۶- فرهنگ اسلامی جان و مال انسان‌ها را محترم می‌شمارد و هرگونه ضرر و آسیب رسانی به دیگران را ممنوع می‌داند، سرزمین آنان را نیز محترم شمرده و غصب هیچ سرزمین و زمین و خانه‌ای را مجاز نمی‌داند. البته اسلام حکومت هر کسی را به هر شکلی مجاز نمی‌شمارد.

۷- مهم‌ترین ویژگی تمدن ساز فرهنگ اسلامی **معنویت** است و این همان عاملی است که اسلام را از یک جمع محدود و غریب به یک تمدن عظیم جهانی تبدیل کرد؛ یعنی توجه به خدا و معنویت باعث تکوین چنین تمدنی شد.

### تأثیرات سایر تمدن‌ها بر تمدن و فرهنگ اسلامی:

۱- تأثیرات تمدن ایرانی بر تمدن اسلامی در ساختار دیوانی و اداری، هنر و معماری و علم و صنعت بوده.

۲- هندیان در طب، گیاه شناسی، هندسه و ریاضیات دارای دانش و مهارت بودند و مسلمانان از آنان در این زمینه‌ها بهره گرفتند.

۳- تمدن یونان در گستره تمدن اسلامی قرار نداشت ولی میراث علمی آن در فلسفه، نجوم، طب و دیگر علوم به صورت عمده به تمدن اسلامی وارد شد و در فرآیندی موسوم به **نهضت ترجمه** اجرایی گردید.

۴- مهم‌ترین تأثیر تمدن چینی بر تمدن اسلامی، مربوط به قرن‌های بعدی و به ویژه پس از حمله مغول و بیشتر در زمینه هنر و صنایع بوده است.

**برای دانلود فایل کامل این محصول، به سایت بژیک**

**www.bzhik.ir** مراجعه و عنوان محصول را جست و کنید